

1894-09-05

AFSENDER

Jens Ferdinand Willumsen

MODTAGER

Johan Rohde

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Afsendersted:

Paris (Frankrig)

Omtalte personer:

Jan Willumsen

Juliette Willumsen

Arkivplacering:

Tilg. 392, Håndskriftsamlingen, Det

Kgl. Bibliotek.

DOKUMENTINDHOLD

Willumsen har været bosat i Frankrig i 6 år, men han er nu nødsaget til at rejse hjem til Danmark pga. pengemangel. Willumsen opfatter en kunstner som en filosofisk videnskabsmand, idet denne opfinder nye kunstneriske midler og finder frem til nye sandheder. Han beskriver i forlængelse heraf de former og midler, han anvender i sit arbejde på Det Store Relief.

TRANSSKRIFTION

9 rue des fourneaux Paris

d 25 August 1894.

Kære Ven.

Jeg har mange Synder paa min Samvittighed; jeg har baade grimme, pæne Synder; en af de grimme er, at jeg ikke i saa lang Tid har skrevet til Dem, naar man ved at man har en grim Synd har man ogsaa en grim Samvittighed, og den har derfor plaget mig i mange Tider, nu kan jeg ikke længere holde den Samvittighed ud, og jeg frigør mig for den. -

Jeg vil nemlig have den Fornøjelse at lade Dem vide fra første Haand af, at jeg skal have den Sorg at Forholdene nøder mig til at komme tilbage til vort København. Mit store Relief bliver mig for dyrt at lave her, vi har ved Maanedens Udgang neppe til at spise os mætte for, vi mene at i København vil al Ting være billigere saaledes at vi ikke skal lide under Trykket af Pengemangel med samme Midler til Raadighed, Det store Relief er jeg et Stykke inde i; men jeg maa dog beregne over et Aars Arbejde paa det

endnu, det er for ikke at opgive det, da jeg nu har sat saa meget Tankearbejde, og reelt Arbejde ind paa det at jeg vælger København, da Forholdene der rimeligvis vil være mig lettere, ellers havde jeg valgt et andet Steds i Europa eller i Amerika, Fransk mændene er jeg kede af, det er som Helhed et dumt, meget smaaligt og i allerhøjeste Grad et konservativt Folk,

For Tiden hersker der jo en Dekadence i Kunsten, som er uudholdeligt at disputere længere om, den findes baade hos dem som har for et Par Aartier siden gjort de kolde videnskabelige Opfindelser i Naturalismens Tjeneste; men den findes særligt hos dem der netop har paa deres Program at reformere, de ere rendte ud i Blødagtighed, i overstaaet krebsegang gaaende Religiøsitet; i en Reproduktion af XIII Siecles Kunst i stedet for Anstrengelse for at opfinde en XX Siecles. det minder mig om raadne Nefleis.¹ Jeg understreger "opfinder", thi jeg mener at en Kunstner

paa sit Omraade, afstukken af dets naturlige Grændser er en Opfinder, en Videnskabsmand som Opfinder nye kunstneriske Midler til Udtryk for sin Tanke, og at han som en filosofisk Viden-

skabsmand sysler med sin Tanke, finder nye Tankerækker, vil sige nye Sandheder, som ikke er sagt før, vil finde nye Formkombinationer som ikke har været stillet sammen før. osv. osv. I et Kunstarbejde er der jo en Masse af Faktorer som ere medvirkende, og som man kan anvende saa forhøjes den paatænkte Virkning og som man kan undrage sig for saa slappes Virkningen saa staar man saaledes paa det samme Standpunkt som Dilettanter der lader Modellen holde sine Hænder paa Ryggen for at blive fritaget for at

fremstille dem; dette er Dem maaske ganske tydeligt, jeg vil da forsøge igjen; Et Kunstværk er selvfølgelig som en Taler der fra en Tribune eller fra en Stol taler til sit Publikum, at tænke sig at man skulde lave et (Kunst)værk der ikke henvendte sig til Publikum vilde jo være Nonsens thi Verden bestaar jo af

¹⁾Mennesker og ²⁾Dyr og livløse Ting, i denne Sammenhæng (at det hænder at det kun bliver enkelte af Mængden som forstaar hvad Taleren siger er igjen en anden Ting) Naar Taleren taler til Folket som er kommen for at ville høre ham saa gælder det

naturligvis for ham at tale saa overbevisende som mulig at faa dem revet med; Kunstneren har som Taler til Publikum en Uendelighed af Midler til sin Raadighed, og hvert af de Midler han anvender maa saa anbringes paa saadan en Maade at de udtrykker hans Tanke stærkere. Jeg tænker ikke her paa Maleriet jeg tænker naturligvis paa det jeg selv for Øjeblikket laver og med det som Baggrund vil jeg nævne Dem nogle af de Former (Midler) som jeg kan anvende.

/5 Septemb

Det var et langt Mellemrum det, inden jeg fik Lov at sige

Dem disse Midler, jeg har været syg et Par Dage og maattet holde Sengen; først er der altsaa en ganske ret og slet Flade; saa kan jeg hvælve denne Flade og jeg kan gennembryde den, saa kan jeg sætte to eller tre gennembrudte Flader bag hinanden, saa er den Overflade som jeg kan give denne Flade blank, mat, haard, blød, riflet, kornet o.s.fr., saa er der Stoffet hvoraf den kan laves, der er masivt uigjennemsigtigt Stof i Forhold f.Ex til Glas som er gjennemsigtigt, og halv Gjennemsigtige Stoffer, der er f.Ex. en Masse forskellige Former der kan frembringes ved Hjælp af Glas, i det der kan lægges Glas paa Glas og Glas inden i andet Glas, saa kan jeg

ved Hjælp af den Farve som jeg giver Stoffet være i Stand til at give Udtryk vi kender jo hvorledes en rød Farve kan virke behagelig tiltrækkende en anden rød rædselsslaaende, hvorledes en mørk blaa kan virke alvorligt en lysblaa frisk og kold o.s.v. foruden de ganske rene Farver existerer der jo ogsaa urene Farver som i sig selv ikke er lysende saaledes som de rene kan være det; selv om de urene kan være ligesaa lyse. Til alle disse Midler kommer saa endvidere de der ved Hjælp af Liniedragning Formning og hvis det er en Fremstilling af Mennesker deres Stilling Gestus deres Ansigtstudtryk, hvis der er flere disse Menneskers indbyrdes Stilling og deres indbyrdes Størrelse, idet jeg ved en stor Mand er i Stand til at vise at den lille Mand er en Underafdeling af ham den store, naar jeg ellers lader det udtrykke sig rigtigt og sandt, ogsaa gennem en Figurs Dragt kan jeg have et kraftigt Udtalelsesmidler, naar jeg til Exempel lader den ene være mere "kultiveret" paaklædt end den anden faar jeg en Skale fremstillet som viser en Udvikling fra det til det.

Ja der er saamænd endnu en antagelig Masse af Midler

men det vilde blive altfor indviklet at opskrive i et Brev, jeg vil nu forsøge at arbejde med dem naar blot jeg kan faa Lov dertil, nu er jeg som jeg i de sidste Aar har været vant til midt i Afbrydelse der er noget særligt irriterende stadigt at blive afbrudt saa man skal jage og Boukettens Duft kommer nemt til at mangle, haaber dog at det blive mig forundt at fortsætte i København;

Vi vil ankomme dertil i Dagene om den 19-20 September, saa fik den Udenlandstur til Ende

det bliver da netop 6 Aar siden jeg rejste ud; men jeg smutter nok bort igjen

i København føler jeg mig ikke hjemme skøndt der er alle mine Klæder skaaren, i Paris vilde jeg som sagt heller ikke have bleven, saa faar vi da se, tror De ikke jeg kan faa nogle Elever i København, tror De ikke jeg kan sælge lidt engang imellem for Penge maa jeg jo have til at arbejde og leve for. De skal faa bestemt at vide Tiden vi ankommer, for hvis De er i Byen saa kunne jeg godt lide at De kom ud paa Banegaarden og modtog en midlertidig forloren Neveu

Mange Hilsener fra os alle Mand Kone og Barn

Dere J.F. Willumsen

¹ Willumsen mener evt. néfler, der er det franske ord for mispel.

OMTALTE VÆRKER

- J.F. Willumsen: *Det Store Relief* (1893-1928). Marmor, andre stenarter og forgyldt bronze, 440x646 cm. Statens Museum for Kunst (deponeret på J.F. Willumsens Museum), Acc 2.

9 rue des fourneaux Paris
D 25 August 1894.

2

Kære Ven.

Jeg har mange Synder
paa min Samvittighed,
jeg har baade grimme,
pæne Synder; en af de
grimme er, at jeg ikke
i saa lang Tid har skrevet
til Dem, naar man ved
at man har en grim Synd
har man ogsaa en grim
Samvittighed, og den har
derfor plaget mig i mange
Tider, nu kan jeg ikke lenger
holde den Samvittighed ud,
og jeg frigør mig for den. —

Jeg vil nemlig have den
Fornøjelse at lade Dem
vide fra første Haand af,
at jeg skal have den Sorg
at Forholdene nøder mig
til at komme tilbage til
vores København. Mit
store Relief bliver mig for
dyrt at lave her, vi har ved
Maanedens Udgangs næppe
til at spise os mætte for,
vi mene at i København
vil al Ting være billigere
saaledes at vi ikke skal
lide under Trykket af Penge-
mangel med samme Minder
til Raadighed, Det store
Relief er jeg et Stykke inde
i; men jeg maa dog beregne
over et Aars Arbejde paa det

endnu, det er for ikke at opgive
dit, da jeg nu har sat saa
meget Tankearbejde, og reelt
arbejde ind paa dit at jeg
vælger København, da Forholdene
der rimeligvis vil være
mig lettere, ellers havde jeg
valgt et andet Sted i Europa
eller i Amerika, Franskmændene
er jeg borte af, det er som
Helhed et dumt, meget
smaaligt og i allerhøjeste
Gradet konservativt Folk,
For Tiden hersker der jo en
Dekadence i Kunsten, som
er umholdeligt at disputere
længere om, der findes
baade hos dem som har
for ^{et Par} ~~mange~~ ^{agter} ~~støttelse~~ siden gjen-
de kalde videnskabelige
Opfindelser i Naturalismens

Tjeneste ; men den findes
særligt hos dem der netop
har paa deres Program at
reformere, de ere reumle
me i Blødsigtighed, i overstaet
krebsegang gaaende ~~Religiositet~~
Religiositet, i en Reproduk-
tion af XIII Secles Kunst
i stedet for Anstrængelse for
at opfinde en XX Secle.
det minde mig om raadre
Nefle's. Jeg understreger
"Opfinder" thi jeg mener at
en Kunstner paa sit Omraa-
de, afstikker af dets naturlige
Grændser er en Opfinder, en
Videnskabsmand som Opfinder
nye kunstneriske Midler til
Udtryk for sin Tanke, og al-
han som en filosofisk Vidensk.

skabsmand sysler med
sin Tanke, finder nye
Tankerækker, vil sige nye
Sandheder, som ikke er
sagt før, vil finde nye
Formkombinationer som ikke
har været stillet sammen
før. osv. &c. I et Kunst-
arbejde er der jo en
Masse af Faktorer som
er medvirkende, og som
man kan anvende saa
forhøjes den paatænkte Virkning
og som man kan udbringe
sig for saa slappes Virkningen
saa staar man saaledes paa
det ^{sædvanlige} Standpunkt som Dilettanten
der Ladet Modellen holde
sine Hænder paa Ryggen
for at blive fritaget for at

fremstille dem; dette er
dem maaske ikke ganske
tydeligt, jeg vil da forsøge
igjen. Et Kunstværk er
selvfølgelig som en Taler
der fra en Tribune eller fra
en Stol stales til sit Pub-
likum, at tænke sig at man
skulde lave et Kunstværk
der ikke henvendte sig til
Publikum vilde jo være Nonsens
thi Verden bestaar jo af
1/ Menneker og 2/ Dyr og livløse
Ting, i denne Sammenheng
(at det hendes at det kun
bliver enkelte af Mængden som
forstaar hvad Taleren siger og
igjen en anden Ting) Naar
Taleren taler til Folket
som er kommen for at ville
høre ham saa gælder det

nåturligvis for ham at tale
saa overbevisende som mulig
at faa dem revet mer;

Kunstneren har som Tales
til Publikum en Hensigt-
hed af Midler til sin Raa-
dighed, og hvert af de Midler
han anvender maa saa an-
bringes paa saadant en
Maade at de udtrykker
hans Tanke stærkere. Jeg
tænker ikke her paa Maleriet
jeg tænker naturligvis paa
det jeg selv for Øjeblikket
laver, og med det som Bag-
grund vil jeg nævne dem nogle
af alle de Former (Midler) som
jeg kan anvende.

3^e Septemb

Det var et langt Mellemrum
det, indtil jeg fik Lov at sige

Dem disse Midler, jeg har
været syg et Par Dage og maattet
holde Lugen; først & det altgaa
en ganske ret og slet Flade
saa kan jeg hvælve denne Kæde
og jeg kan gennembyrde den,
saa skal jeg sætte to eller tre
gennembrundte Leader bag hin
anden, saa er den Overflade
som jeg kan give denne Kæde
blank, mat, haard, blød, riflet
kornet o.s.fr., saa er der Stoffet
hvoraf den kan laves, det er
masivt uigjennemsigtigt Stof
i Forhold f.eks. til Glas som er
en gjennemsigtigt, og halv
gjennemsigtigt Stof, der er
f.eks. en Masse forskellige Former
de kan frembringes ved Hjælp
af Glas, i det den kan lægges
Glas paa Glas og Glas imod
i andet Glas, saa kan jeg

ved Hjælp af den Farve som
sig giver Stoffet være i
Stand til at give Udtryk
vi kender jo hvorledes en
rød Farve kan virke behag-
lig tiltrækkende en anden
rød rædselslaende, hvorledes
en mørkblaa kan virke alvorlig
en lysblaa frisk og kald o.s.v
foruden de ganske rene Farver
existerer der jo ogsaa urene
Farver som i sig selv ikke
er lysende saaledes som de
rene kan være det, selv om
de urene kan være ligesaa
lyse. Til alle disse Midler
kommer saa endvidere de
der ved Hjælp af Liniedrøgn
Forming og hvis det er en
Fremstilling af Menneskes
deres Stilling Gestus deres

Ansigtstryk, hvis der
er flere disse Menneskers
indbyrds Stilling og deres
indbyrds Størrelse, idet jeg
ved en stor Mand er i Stand
til at vise at den lille
Mand er en Undræftling
af ham den store, naar
jeg ellers lader det udtrykke
sig riktigt og sandt, ogsaa
gennem en Figurs Dragt
kan jeg have et kraftigt
Udtalelsesmidler, naar jeg
til Exempel lader den ene
være mere "kultivoret" paaklædt
end den anden faar jeg en
bale fremstillet som viser
en Udvikling fra det til det.
Ja det er saamænd endnu
en utagelig Masse af Midler

men det vilde blive altfor
indviklet at opskrive i et
Brev, jeg vil nu ~~med~~ ^{derfor}
forsøge at arbejde med dem
naar blot jeg kan faa Lov
derfor, nu er jeg som jeg
i de sidste Aar har været
vant til midt i Afbrydelse
det er noget særligt irriterende
stadigt at blive afbrudt saa
man skal jage og Boukettens
Duft kommer nemt til at
mangle, haaber dog at
det blive mig fornuft at
fortsætte i København;
Vi vil ankomme derfor
i Dagene om den 19-20
September, saa fik den
Udenlandstur til Ende

det bliver da netop 6 Aar
siden jeg rejste ud; men
jeg smutter nok bort igjen
i København føler jeg mig
ikke hjemme skønt det er
alle mine Klædeskaarer,
i Paris vilde jeg som sagt heller
ikke have bleven, saa faar
vi da se, tror De ikke jeg
kan faa nogle Beløber i Køben-
havn, tror De ikke jeg kan
sælge lidt engang imellem
for Penge maa jeg jo have til
at arbejde og leve for. De skal
faa bestemt at vide Tiden vi
ankommer, hvis De er i Byen
Saa kunne jeg godt lide at
De kom ud paa Bangaarden
og mødte en midlertidig
forloren nevø, Mange Hilsener
fra os alle Mand Kone og Børn
Dine J. F. Willumsen